

Jana Pronská

Verenica

Jana Pronská

Verenica

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Vajnorská 128, 831 04 Bratislava 3
E-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Alena Brunnerová
Vytlačila Neografia, a. s., Martin

Dielo vzniklo s finančným príspevím Literárneho fondu.

Copyright © Jana Pronská 2015
Cover Design © Peter Brunovský 2015
Cover Photo © Franco Accornero
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2015

ISBN 978-80-220-1860-9

*Venujem tým, ktorí moje sny premenili
na skutočnosť a moje príbehy zhmotnili v knihách.*

Ďakujem, Slovenský spisovateľ.

Jana Pronská

JULINKA SA KRČILA V KÚTE kuchyne a modlila sa, aby ju nechali na pokoji. Slzy veľké ako hrachy jej stekali po ufúlanej tvári. Pevne zaťatými päťami si chránila hlavu pred surovými buchátmi. Boh vie, že ich už utŕžila viac než dosť. Dvanásťročná dievčinka zavzlykala, ale ani za nič by neukázala pokoru.

Vzdor – to jediné jej zostalo.

Pocítila, ako jej na útly chrbát dopadla palica.

A vzápätí znovu.

Ešte väčšmi sa pritisla k stene a potichu vzdychla, prehltajúc plač. Bolesť sa jej rozliala po tele a páčila ako plamene.

Bože, prosím, pomôž mi! úpenlivo prosila v duchu, očkávajúc ďalšiu ranu.

Nikdy ich nebolo málo. Správcova zúrivá manželka si zakaždým dala záležať.

Tentoraz ju však zastavila nečakaná návšteva, ktorá sa ohlásila na nádvorí Hamborka, malej pevnosti Brezovického panstva.

Sluha vedel, kde má paniu hľadať.

„Pani moja, pri bráne čaká posol! Vraj ide priamo z kráľovského mesta!“ oslovil ju bojazlivo, žmoliac v rukách plsťtenú čapicu.

Vysoká chudá žena sa obrátila, zdvihnuté obočie prezrádzalo prekvapenie.

„Kráľovský posol?“ zahundrala neveriacky a neochotne odhodila palicu. Potom šibla očami po dievčatku schúlenom v kúte.

„Ešte sa pohovárame, keď sa vrátim a nájdem ťa tu, ty potvora!“ okríkla Julianu, chvatne si napravila čepiec, dlanami prihladila sukňu a ponáhľala sa von.

Len čo sa pani vzdialila, vbehla dovnútra staršia žena. Kľakla si k dieťaťu a pevne si ho pritúlila na hrud'. „Stvora nešťastná, koľkokrát som ťa prosila, aby si tú strigu nedráždila? Vari sa nikdy nepoučíš?“ nežne Julianu karhala, kým sa neupokojila.

Bývalá dojka a pestúnka Mária vytiahla zo zástery krajec chleba a kúsok syra, zabaleného v plátennej utierke. Podala ho dievčinke, potláčajúc slzy, a jemne ju pohladkala po vlasoch. Už si ani nepamätala, akú majú farbu. Špinavé chumáče trčali na všetky strany a určite ju hrýzla všakovaká háved'.

Jej matke by od žiaľu puklo srdce, keby ju takto videla.

Len jasný pohľad zelených zreníc svedčil o tom, že kastelánkino surové zaobchádzanie panskú dcéru nezlomilo.

Lačne sa zahryzla do chleba a rýchlo prehltala, aby utišila mučivý hlad.

Stará kuchárka, ktorá pamätala iné, lepšie časy, smutne pokývala hlavou a vystrčila dieťa z kuchyne.

„Choď sa niekam schovať, Julinka, kastelánka sa istotne vráti. Poviem jej, že si utiekla.“

„Budem u bylinkárky Hermínky,“ šeplo dievča a vybehlo von.

„Pravdaže budeš u Hermíny, veď kde inde by si zložila hlavu?“ hlesla Mária a vo dverách sa dívala, ako sa útlá dievčinka šikovne prešmykla popri strážach, obišla nádvorie a vo výklenku pred stajňami počkala na povozníka Adama. Ten ju rýchlo schoval pod plstenú deku na voze a spoločne prešli hradnou bránou.

„Boh s tebou, dieťa!“ šepla stará kuchárka a prežehнала sa.

Julianu od narodenia prenasledoval krutý osud. Svetlo sveta uzrela s úderom polnoci na Všetkých svätých a akoby toho nebolo dosť, jej matka pri pôrode zomrela.

Ctihodná pani Adela Brezovická pred smrťou zaprisahala manžela, aby za jej smrť nevinil dcéru, ktorej dala meno Juliana. Márne však presviedčala muža, ktorého v boji zranili tak ťažko, že už nemohol mať ďalšie deti. Staršieho syna Viliama ochraňoval ako oko v hlave, no na dcéru celkom zanevrel. Nesmela sa mu ukázať na oči a takisto sa k nej správali aj všetci ostatní. Najviac ju mučila a ponižovala kastelánka Jolana, manželka správcu pevnosti Františka Babického.

Viliam Brezovický, pán Hamborka a priľahlých statkov, sa málokedy zdržiaval na svojom panstve. Väčšinu času trávil v kráľových službách v snahe čo najlepšie sa postarať o budúcnosť jediného syna, ktorého mu osud doprial. Po rokoch na svoju dcéru akoby úplne zabudol.

Zrejme jej nikdy neodpustil tragické okolnosti, za akých sa narodila.

Ako keby to úbohé dieťa za niečo mohlo! pomyslela si s ľútosťou stará kuchárka, ktorá sa spolu s Hermínou starala o Julianu od najútlejšieho detstva.

Zotrela si slzu z kútika oka a vrátila sa do kuchyne. Čakala ju robota, nebolo kedy zaháľať. Otvorila dvierka pece a priložila na oheň zopár polien. Práve vtedy vošlo do miestnosti niekoľko pomocníč, ktoré sa pred kastelánkiným výbuchom zlosti radšej odpratali. Nikto nechcel byť nablízku, keď jej zrak padol na malú Julianu. Za tie roky sa všetci na vlastnej koži naučili nemiešať sa do záležitostí panstva. Najlepšie bolo nič nevidieť, nič nepočuť.

„Do roboty, dievčatá! Večera bude čo nevidieť,“ zavelila Mária a schytila do ruky varechu. Nad pahrebu pomaly bublala šošovica, na kameni sa piekli posúchy.

„Zuza, prines z komory med a smotanu!“ nakázala dievčine, čo postávala bokom.

Zatiaľ sa panská dcéra v bezpečí viezla po hrboľatej ceste k dedine. Keď sa jej zdalo, že sú už dosť ďaleko od pevnosti, vystrčila hlavu spod deky a milo sa usmiala na Adama.

„Už môžeš vyliezť, Julinka!“ vyzval ju pohonič a ukázal na voľné miesto na kozlíku.

„Fuj, chvalabohu! Už som si myslela, že sa pod tou dekou udusím!“

„Matka ti predsa sto ráz povedala, že sa máš vyhýbať kastelánke! Ký čert ti našepkáva, aby si dráždila tú strigu? Nikdy si ešte neobišla bez bitky, tak prečo sa nepoučíš?“ povedal vyčítavo pohonič Adam, zachmúrene hľadiac na sinky na jej tvári.

„Je to môj domov!“ vyhlásila Juliana smutne a stisla pe-ry, aby prehltla guču, čo jej navrela v hrdle.

„Ach, dievča, kto to kedy videl, aby šľachtická dcéra trpela viac než nevoľníčka! Tvoja matka, nech jej je zem ľahká, by to nikdy nedopustila!“ vzdychol si Adam a pohladil ju po strapatej šticí.

„Mala by si sa umyť!“ riekol napokon, zaženúc chmúrne myšlienky. „Si panská dcéra, a smrdíš ako paholok od kráv!“

„Môj život je horší ako paholkov!“ odvrkla podráždene. „Ten má strechu nad hlavou, jedlo do úst a bitku dostane, len keď niečo dobabre...“

„Ja viem, Julinka, ja viem,“ súcitne jej pritakal Adam a zastavil povoz.

Cesta sa stáčala okolo lesa a ďalej sa kľukatila údolím. Na kopci nad nimi sa týčil Hamborek, šľachtická pevnosť, majestátny symbol panskej moci. Pod ním sa rozprestieral les, ktorý obopínal kopce vôkol údolia. Uprostred doliny sľa

strieborná stuha tiekla riečka plná rýb. Dedinčania sa o ňu vzorne starali, pretože keď nebolo čo do úst, ryby z bystrej riečky ich vytrhli z biedy. Ako jedni z mála sa pýšili výsadou lovu rýb, ktorú im so súhlasom kráľa udelil Julianin nebohý dedo Peter Brezovický.

Dievčinka zoskočila z voza, poďakovala sa Adamovi, na líce mu vlepila mľaskavý bozk a trielila do lesa. Poznala v ňom každý kút, každú bylinu i nory dravcov. Tie jej nikdy neublížili. Aj vlci mali s ňou väčší súcit než jej vlastná rodina.

Krížom prebehla po neviditeľnej cestičke pomedzi húštie, preliezla masívne skaly, ktoré tvorili prirodzenú hranicu lesa, až potom sa vybrala čiernou horou na hrebeň kopca, priamo k domcu starej bylinkárky. Ľudia verili, že je čarodejnica, ale Juliana o tom vedela svoje. Moc všetkých kúzel spočívala v bylinkách a Hermína bola veľmi, veľmi múdra.

Starena privítala dievčinu nesúhlasným mrmlaním. Bez slov namiešala masti a natrela nimi najnovšie sinky.

„Máš dvanásť rokov, a rozumu nikde!“ prevravela napokon.

„Nemôžem za to,“ bránila sa dievčina, „je to aj môj domov...“

„Kedy sa už konečne zmieriš s tým, že Hamborek nie je tvoj domov? Nikdy ním nebol a nikdy ani nebude, Julia! Tvoj otec na teba dávno zabudol. Jedného dňa zdedí celý majetok tvoj brat a ty...“

„Môj brat...“

„Tvoj brat je ako tvoj otec! Takmer nevie, že existuješ, nevidel ňu, odkedy si sa narodila... Už sa s tým konečne zmier! Snívaš nadarmo! Vari si sa ničomu nepriučila?“

Starenine ostré slová Juliane napriek snahe nevšimáť si ich vohnali slzy do očí. Zahryzla si do pery, až jej vytrysk-

la krv, a prudko vybehla z domca. Hermína mykla plecami a nechala ju odísť – tak ako vždy.

~ ~ ~

DIEVČINKA UTEKALA LESOM, dokiaľ jej sily stačili. Zastala až pri prameni, kde sa bezvládne zvalila do trávy. Zadúšala sa bezmocnosťou, hnevom na nespravodlivosť, krivdu.

Slzami sa pokúšala zbaviť bolesti a strachu. Akokoľvek sa snažila správať dospelo a rozumne, stále bola iba dieťa. Odvrhnuté dieťa.

Napokon potlačila žiaľ a zdvihla sa zo zeme. Pomalými krokmi sa priblížila ku kamennej studničke a nahla sa nad vodu. Strašidlo, čo sa na ňu dívalo z hladiny, ju vyľakalo.

Strapaté vlasy a špinavá tvár s opuchnutými červenými očami, sto ráz plátané šaty na nej viseli a dávno zabudla, akej farby kedysi boli.

„Baronesa Juliana Brezovická!“ posmešne sa prihovорила svojmu obrazu a hneď nato sa trpkó zasmiala. „Hľa, môj šat, môj účes, moja tvár...”

Prstami uhladila neposlušné chumáče a umyla si tvár. „To je všetko, čo môžem urobiť!”

Rozbehla sa dole stráňou, tam, kde práve dozrievali chutné černice. Cestou nazbierala zopár húb na večeru i dve kyticé voňavých bylín, aby sa bylinkárka Hermína potešila a aby ju toľko nekarhala.

Na rázcestí pri horskom potoku postával kôň, divo frkal a hrabal kopytami v riečnom štrku. Juliana ho počula už z kopca. Zvedavosť ju prinútila zísť z chodníčka, veď nie tak často sa po horách potulujú žrebce.

Vedľa koňa, s hlavou takmer v potoku ležal cudzinec.

Oblečenie mal zaprášené a špinavé, ale drahé, bohatstvo Juliana bezpečne spoznala. Plášť podšitý kožušinou bol

pohodený pri cestovnom vaku, meč so zdobenou rukoväťou, zasunutý v pošve, ležal vedľa neho, ešte vždy pripnutý ku koženému vybíjanému opasku, ktorý obopínal tuniku z jemnej vlny.

Dievča chvíľu húvalo, či sa smie k mužovi priblížiť, no keď sa dlho nehýbal, nabralo odvahu a vykročilo k nemu.

Plytko a veľmi rýchlo dýchal, akoby mu každý nádych spôsobil bolesť. Občas mu z pier vyšiel chrčivý vzdych. Juliana neváhala, prevrátila ho na chrbát, aby si ho lepšie obzrela, nevšímajúc si jeho popolavú tvár, zvrátenú od bolesti. Na boku tuniky zbadala veľký flak od presakujúcej krvi. Musela to byť veľmi hlboká, nebezpečná rana, mal šťastie, že ešte vôbec dýcha.

Juliana skríkla, keď ju neznámy z ničoho nič schmatol za ruku. Prudko sa mu vyšklbla a odskočila od neho čo najďalej. Výraz jeho tváre ju vystrašil.

Oči mu divoko horeli a niekoľkotýždňové špinavé strnis-ko mu na dôveryhodnosti vôbec nepridávalo. Najradšej by vzala nohy na plecia a nechala ho napospas osudu.

Zastavil ju však prosebný, úpenlivý šepot.

„Prosím, neodchádzaj... Neublížim ti...”

Juliana zastala, znova sa ostražito poobzerala okolo seba a vrátila sa k zranenému. Kľakla si na zem a odhrnula mu z čela prameň vlasov.

„Kto ste, pane?” opýtala sa priamo.

„Imrich Tárcai, som vyslanec... Potrebujem pomoc...” sťažka vyslovil, pričom neustále krivil tvár, potláčajúc ukrutnú bolesť.

„To vidím, pane.”

Juliana už na nič nečakala. Zo sedlovej kapsy vytiahla dýku a chystala sa vyslobodiť ranu zo zovretia skrvavenej tuniky. Muž však prekvapivo rýchlo zareagoval a zachytil jej jemnú detskú rúčku.

„Chceš ma zabiť?“ opýtal sa slabým hlasom.

Dievčina potriasla hlavou. „Chcem vám pomôcť!“ Zele-
né zrenice neklamali.

Imrich Tárcai jej pustil ruku a zatvoril oči. Keď už má
zomrieť, nech je to aspoň rýchlo. Je jedno, či ho zabije
nahnisaná rana, alebo toto dieťa, pripomínajúce lesného
škriatka.

Juliana rozpárala drahú tuniku i bielu ľanovú košeľu
a odhalila kožu.

Rana na boku sa zapálila a hnisala. Fialová škvrna sa
ťahla okolo kostrbatého rezu a siahala až k rebrám. Upro-
stred rany sa vytvorili hnisavé vačky a muselo to veľmi bo-
lieť. Juliana pozrela do očí trpiaceho muža, bezvládne le-
žiaceho v tráve, a prišlo jej ho ľúto. Odtrhla kus plátna zo
svojej spodnice a namočila ho do ľadovej vody v potôčiku.
Priložila studený obklad na ranu a odbehla na lúku. Her-
mína jej často ukazovala rastliny, ktorými sa liečia takéto
rany. Neraz k nej prišli ľudia z dediny s podobnými zrane-
niami. Alebo sa pri práci poranili sekerami, pílamí či kosa-
mi, alebo sa navzájom dorúbali, podgurážení pivom či me-
dovinou.

Dievčinka sa vrátila k mužovi, pripravila si bylinky, roz-
ložila oheň a v plameňoch opálila hrot noža. Potom ním
napichla navreté vriedky, aby sa rana rýchlejšie zahojila.
Nakoniec na ňu priložila bylinky a obviazala ju. Viac uro-
biť nemohla. Mokrým plátnom poutierala ranenému čelo
i rozhorúčenú tvár a do úst mu zo svojich dlaní naliala
vodu.

„Pite, pane, koľko len vládžete!“ vyzvala ho. „Zabehnem
k bylinkárke a vrátim sa. Sama si s vami neporadím.“

Len čo vykročila, zastavil ju hlas mladého muža.

„Prežijem to?“

„Možno, pane... Rana je už priveľmi zapálená. Ale urobí-

me, čo sa bude dať, sľubujem,“ odvetila s úsmevom a strčila sa v húštine.

Veril jej. Ani sám nevedel, prečo jej tak veril. Otrhaná, špinavá dievčinka s tvárou posiatou sinkami mu pripadala oveľa dôveryhodnejšia než najvychýrenejší lekár v kráľovskom meste. To pre jej pohľad. Také úprimné oči v živote nevidel.

Čakal.

Nič iné mu ani neostávalo. Bol vysilený na smrť.

Za Kremnicou ho napadla banda vyvrheľov. Nebolo s nimi veľa roboty, no napriek tomu ho jeden z nich škaredo bodol. Pár dní nato sa mu rana prudko zapálila a dostal horúčku. Keď už bol takmer v cieli cesty, upadol do mdlôb.

Vďakabohu za tú malú tuláčku! pomyslel si Imrich. Po tom provizórnom ošetrení sa mu citeľne uľavilo, bolesť už nebola taká ukrutná. Azda to napokon prežije.

Musí.

Má predsa poslanie.

Keď Juliana priviedla Hermínu, Imrich už tvrdo spal. Nevnímal, ako ho starena s dieťaťom naložili na nosidlá z drúkov a čečiny, zapriahli do nich koňa a spoločnými silami ho vliekli hore strmým úbočím. Nevedel, kedy a ako ho uložili na lavicu pri peci v bylinkárkinej chyži a obriadili. Chvíľami sa mu zdalo, že sa vznáša v oblakoch, inokedy ho mdloby sťahovali do ríše temnôt.

Nevedel, ako dlho blúznil v horúčkach, či to boli hodiny, či dni...

Keď sa prebral, ležal v chatrči, ktorá sa už celé veky krčila pod skalným previsom, pamätala snád' aj vpád divokých Tatárov. V miestnosti voňali byliny zmiešané s dymom z ohniska s veľikánskym komínom, v ktorom starena kedy-tedy údila ryby či zverinu nakrájanú na plátky.

Bylinkárka čosi varila v kotlíku nad pahrebou a dievčina,

ktorá ho našla a zachránila, mu vlhkým plátnom neúnavne utierala čelo a tvár.

„Previaž mu ranu!“ prikázala Juliane starena a pokojne miešala ďalej.

Dievča okamžite splnilo príkaz. Odkrylo prikrývku zo zajačích kožušín a hojivou masťou zručne ošetrilo poranené miesto.

Rana už nevyzerala tak hrozivo. Liečivé byliny z nej vytiahli všetok hnis a rez zošitý niťou sa dobre hojil. Hermína i Juliana boli spokojné.

Muž otvoril oči.

„Už bolo načas!“ zvolala starena, keď jej to dievča oznámilo.

Nechala kotlík tak a ponáhľala sa k chorému. Skontrolovala čelo i ranu a spokojne tľoskla jazykom. „Mali ste z pekla šťastie, mladý muž!“

„Kde to som?“

„U mňa doma, kde inde!“ začudovane odpovedala starena.

„Moje veci...“

„Sú tu, pane... vaše šaty, váš vak aj meč. Kôň sa sem nevmetil, tak ostal vonku v ohrade,“ zasmiala sa žena a vrátila sa k svojej robote.

„Musím sa dostať na Hamborek!“ vyhlásil rozhodne Imrich, no len čo sa nadvihol, telom mu prebehla ostrá bolesť.

„Pokoj, mladý muž, pokoj! Pred chvíľou ste ušli hrobárovi z lopaty. Potrebujete deň, možno dva, aby sa vám rana zacelila, a potom môžete ísť, kam sa vám zachce! Hybaj, dievča, ideme nazbierať dreva, večer tuším prituhne...“ zrúkla na dievčinu a tá poslúchla. So sklonenou hlavou utekala za bylinkárkou a ani raz sa neobzrela.

Imrichovi nevoľky pukalo srdce nad takým hrubým zaobchádzaním. Tá malá mu zachránila život. Jasne si pamä-

tal jej oči, aj keď všetko ostatné mu splývalo v jednu čiernu machuľu. Ale taký je už osud, keď raz nadelí žiaľ a chudobu, človek na tom nič nezmení.

O dva dni opustil Imrich Tárcai chatrč, pričom nezabudol strčiť starene do ruky strieborniak. Bol to veľký peniaz, ale zároveň to bolo žalosťne málo za záchranu života.

Len čo sa bylinkárka zmocnila svojej odmeny, so žiari-
vým úsmevom v bezzubej tvári zmizla vo svojej chyži.

Juliana stála na priedomí a čakala, kým si Imrich Tárcai osedlá koňa. Keď skončil, láskavo sa k nej sklonil:

„Ďakujem ti, dievča... Bodaj by si raz mala lepší život než ten, ktorého sa ti dostáva! Nech už si ktokoľvek...“

Pohladil ju po strapatej štici i po sinkách, čo sa pomaly hojili, a milo sa na ňu usmial.

Juliane vyhrfkla slza z oka, stekala po líci a razila si cestu špinavou, začmudenou tvárou.

Prehltla hrču, čo jej narástla v hrdle, a po tisíci raz pre-
kliala osud, ktorý jej všetko vzal. Panská dcéra Juliana Bre-
zovická. Hm... vzdychla si a pre istotu mlčala. Načo by sa
mala rytierovi predstavovať, aj tak ho už nikdy neuvidí.

„Zbohom, pane...“ šepľala za ním, hoci ju nemohol počuť.

~ ~ ~

NA HAMBORKU PREBIEHALI horúčkovité prípravy.

Len čo sa Juliane podarilo ujsť pred zlobou kastelánky, v pevnosti privítali kráľovského posla. Bol to jeden z tých nenahraditeľných pomocníkov, ktorí zámožným cestovate-
ľom pripravovali pohodlie na cestách. Zabezpečovali noc-
ľahy v hostincoch, kúriách i hradoch, aby sa panstvu ľah-
šie znášali útrapy putovania. Posol ohlásil blízky príchod
rytieria Imricha Tárcaia, kráľovho vyslanca a jediného syna
grófa Juraja Tárcaia, ich suseda a pána Kamenice.

Kastelán s manželkou pobežovali z miestnosti do miest-

nosti a kontrolovali, či je dostatok dobrého jedla a vína, či je komnata pre vznešeného hosťa uprataná, vyvetraná a vykúrená. Medzitým dumali, čo za správu im rytier prináša.

Kastelánka vo víre udalostí načisto zabudla na svoju zlosť i na Julianu. Tá teraz nebola dôležitá. Veď ona sa vráti, vždy sa vrátila.

„Čo ju neustále poháňa, aby sa sem vracala, aj keď si to nikto nepraje! Nechcem ju tu ani vidieť!“ pílila Jolana uši svojmu mužovi i celému osadenstvu pevnosti. Ani vo sne jej nenapadlo, že dievča sa vracia domov...

Keď Imrich Tárcai konečne prekročil bránu pevnosti, stál kastelán so svojou manželkou a dcérami na nádvorí a úctivo vítal vzácného hosťa.

„Vitajte, pane, je nám cťou. Vojdite a urobte si pohodlie. Čakali sme vás už pred pár dňami, ale zrejme vás niečo zdržalo.“

Rytier opatrne zoskočil z koňa, lebo rana na boku ešte vždy pálila, a uklonil sa domácim. „To máte pravdu!“ zasmlal sa a dal sa uviesť do hodovnej siene.

Bez slova si sadol za stôl, nasýtil sa ponúknutými lahôdkami a napil sladkej medoviny. Potom sa zložil v hosťovskej komnate, kde už stála kaďa s horúcou vodou. Vďaka sa do nej ponoril a sama kastelánka mu ochotne poslúžila pri očiste.

Príjemný pocit z kúpeľa sa však ihneď vytratil, keď zachytil jej žiadostivý pohľad, ktorým hltala jeho mladé, pevné telo, kým mu mydlom zmývala z kože prach a pot. Keď mu britvou odstránila čierne strnisko na tvári, zo zanedbaného rytiera sa razom stal príťažlivý muž, ktorý jej svojím zjavom vyrazil dych. Bol naozaj veľmi pekný. Mohol mať nanajvýš dvadsaťpäť rokov, ale z jeho tváre dávno zmizla mladícka bezstarosť.

Čierna kučeravá hriva mu siahala až po plecía a temno-

modré oči patrili životom skúšanému bojovníkovi. Ich tvrdý pohľad ju miatol. Služba kráľovi iste neprinášala mladému rytierovi len hostiny v kráľovskom paláci.

Kastelánka po takých radovánkach celý život túžila. Túžila cestovať, tancovať v honosných sieňach, osvetlených stovkami sviec, túžila byť váženou dámou, opájať sa leskom kráľovského majestátu... Na chvíľu sa dala uniesť predstavami a zabudla na potreby hosťa.

„Už som dokonale obriadený, pani...“ upozornil ju Imrich a rýchlo si vzal nahriatu osušku.

Kastelánka bola krásavica, to nemohol poprieť, no napriek tomu ho odpudzovala väčšmi než potkany v hradnej kobke. Nevedel si to vysvetliť, akoby z nej vyžarovalo zlo. Jej prehnaná úslužnosť sa mu z duše protivila.

Žena sa spamätala a privolala služobné, ktoré mu zatiaľ vyprášili a vyčistili odev.

„Ste zranený, môj pane,“ podotkla, významne sa dívajúc na hojacu sa ranu.

„Hej,“ odpovedal úsečne a rýchlo si natiahol nohavice i košeľu. „Ďakujem, pani, za vašu pomoc. Teraz by som rád hovoril s kastelánom a pannou Julianou Brezovickou. Ak je to možné, ihneď!“ požiadal s chladnou zdvorilosťou.

Imrichovi neušiel výraz zdesenia v kastelánkiných očiach. Z tváre sa jej v okamihu vytratila všetka farba.

„S pannou Julianou?“ takmer zapišťala.

„Presne tak, pani,“ prisvedčil Imrich. Pomaly prešiel k stolíku, nalial si do pohára pripravené víno a otočil sa jej chrbtom. Dúfal, že žena sa poberie splniť jeho príkaz.

Keď sa tak nestalo, začudovane sa obrátil a pohľadom jasne naznačil, že čaká.

Jolana sa hlboko uklonila a nemotorne vycúvala z miestnosti, potkynajúc sa o vlastné šaty.

Imrich sa zatiaľ pohodlne usadil na lavicu pri kozube.

Kožušiny príjemne hriali a lahodné víno mu krátilo čas. Ani on sa veľmi neponáhľal. To, čo ho čakalo, si sám nevybral, no rešpektoval kráľovu vôľu i vôľu svojho otca.

Až keď do seba obracal tretí pohár, uvedomil si, že v pevnosti je nezvyčajné ticho a on je sám v komnate už pridlho.

Zazvonil na sluhov.

„Odkážte kastelánovi, že ho chcem vidieť!“ prikázal a nezabudol dodať: „Ihneď!“

Vovalili sa do dverí, len čo sa za nimi stratil sluha. Ako by prešľapovali na chodbe a čakali na zavolanie. Vari to jasne nepovedal? Imrich si vzdychol a zahľadel sa na čudnú rodinu.

Kastelán František Babický bol nevysoký, zavalitý, nevýrazný chlap a popri krásavici, akou bola jeho žena, pôsobil sťa smiešna postavička. Z jeho výzoru nevyžarovala autorita, aká by sa u muža v jeho postavení očakávala. Tá však nechýbala jeho žene. Za nimi do miestnosti pricupkali dve dievčatá vo veku na vydaj. Obe sa prihlúplu chichotali a skrývali tvár do dlaní. Očividne im chýbala dobrá výchova.

Imrich si ich dôkladne obzrel a sklamane vzdychol. Ani jedna nespĺňala jeho predstavy o budúcej manželke, hoci neboli vyslovené špaty. Len keby...

„Ktorá je panna Juliana?“ opýtal sa odovzdane.

„To sú moje dcéry, pane, Anna a Alžbeta,“ predstavila dievčatá kastelánka a postrčila ich dopredu, aby sa hosťovi uklonili.

Imrich im jemne kývol hlavou a prešiel k svojmu vaku. „Pýtam sa posledný raz, kde je panna Juliana?“ Jeho hlas bol pokojný, no ostrý, varoval, aby sa s ním nezahrávali. Nemal chuť tu byť o nič viac než oni, no dal sľub a ten bol preňho posvätný.

V kútiku duše dúfal, že jeho nevesta bude vyzeráť k sve-

tu a v hlave bude mať aspoň štipku rozumu. Viac nepotreboval.

Jolana s vytreštenými očami hľadala záchranu u svojho manžela, no ten iba klopil zrak a nezmohol sa na jediné slovo.

Napokon sa kastelánka rozhovorila. „Náš pán Viliam Brezovický svoju dcéru odvrhol, pretože pri pôrode zabila našu milovanú paniu. Nosí len nešťastie, preto nebýva s nami v pevnosti. Nesmie.“

„Nesmie?“

„Nie, barón Brezovický to vyslovene zakázal!“ presvedčivo a bezcitne vyhlásila Jolana.

Imrichovi zavisla ruka s pohárom vo vzduchu. S úžasom vstrebával ohromujúcu novinu. Obrátil sa k oknu, pozrel von a na okamih zapochyboval. Bolo možné, aby mu otec vybral za manželku odvrhnutú dedičku? Koľko má vlastne rokov? Jedenásť? Dvanásť?

Ako len mohli nevinné dieťa odtrhnúť od rodiny, vyhnáť z domova a nechať ho, nech sa túla po chotári ako posledný žobrák? Ako by mohlo byť zodpovedné za krivdy minulosti? A čo ho vlastne čaká v dohodnutom manželstve?

Hoci mladý rytier pochodil kus sveta, nikde sa s ničím podobným nestretol. Otec ho upozornil na sebeckosť a pýchu pána Hamborka, no až doteraz si nedokázal predstaviť, kam až siahajú.

„Nuž a kde je teda?“ ozval sa Imrich po hodnej chvíli.

„Možno v dedine alebo niekde v lesoch!“ odsekla rýchlo kastelánka, na čo sa mladý muž strhol. Vrátil sa k svojmu vaku, vybral z neho listinu s kráľovskou pečaťou a veľmi pomaly ju otvoril.

Ešte Julianu nepoznal, no už mu jej bolo ľúto. „Bol by som rád, keby ste to dievča čo najskôr priviedli na hrad, pane!“ oslovil kastelána. „Viliam Brezovický a jeho syn pred

pár týždňami zomreli na horúčku. Z poverenia kráľa prešlo poručníctvo nad novou dedičkou na môjho otca grófa Juraja Tárcaia. Do jej plnoletosti je za ňu zodpovedný on a panna Juliana sa potom stane mojou manželkou. Dovtedy bude oficiálne mojou verenicou!“ dodal rázne a hodil do vyjavenej tváre hradného kastelána listinu, ktorá potvrdzovala jeho slová.

Ešte v ten večer štyria vojaci dovliekli do pevnosti vzpie-
rajúce sa strašidlo, ktoré chytili neďaleko bylinkárkinej
chyže.

Kastelánka v spoločnosti svojich dvoch fňukajúcich dcér
stála uprostred dvorany bledá a zachmúrená. Nemohla nič
povedať ani urobiť, aby sa votrela do Tárcaiovej priazne,
a to ju žralo. Imrich si ich nevšímal, ani čo by boli vzduch.
Oháňal sa tým papierom s kráľovskou pečatou, akoby mal
moc nad ich životmi. Aká potupa! Aká nespravodlivosť po
toľkých rokoch vernej služby!

Iba Boh vie, čo všetko musela prehltnúť, čoho sa muse-
la vzdať, aby si vydobyla terajšie postavenie! A teraz všetko
pripadne tej... úbožiačke! Hútala a zlosť ňou lomcovala tým
väčšmi, čím dlhšie ju Imrich Tárcai ignoroval. A to ho s ta-
kou pompou a úslužnosťou privítala, obriadila, nakrmlila!

Keď konečne priviedli nepričetne kričiace dieťa, ktoré
kopalo a škriabalo každého, na koho dočiahlo, kastelánka
ožila. Opovrzhivo ukázala prstom na zanedbané dievča.

„Tak tu ju máte, pane! Toto je vaša nevesta a dedička!“
vykrikla posmešne.

Imrich naprázdno prehltol, bezmyšlienkovito vstal od
stola a s úžasom sa díval na útle dieťa, ktoré tak nešetrne
dopravili na hrad. V očiach malo hrôzu, pišťalo a kvílilo,
aby ho pustili, aby ho nechali na pokoji, aby ho nebili...
Zdalo sa, že vôbec nevníma svet okolo seba.

Mladému mužovi by sa krvi nedorezal, ani v najdivokej-